

RICHTEREN

Inleiding

De achtergrond en opbouw van Richteren en Israëls bestuur onder God als Koning.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/richteren/inleiding

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Samuel als schrijver van Richteren	3 min	4
2	Datering: de ark is niet meer in Silo	2 min	5
3	Geschreven tussen Saul en Davids verovering	4 min	7
4	De verwijzing naar de ballingschap	2 min	9
5	De tijdsduur en gelijktijdige richters	3 min	10
6	God als Koning na de dood van Jozua	4 min	11
7	Doen wat juist is in eigen ogen	5 min	13
8	Vrijheid brengt het hart aan het licht	2 min	15
9	Israël als verbond van zelfstandige stammen	1 min	16
10	Richters als rechters en bevrijders	3 min	17
11	Simson en de tekortkomingen van richters	3 min	18
12	Het aantal richters en de plaats van Samuel	3 min	19
13	De twee inleidingen van het boek	2 min	21
14	Zes cyclussen van afval en bevrijding	2 min	22

15	De hoofdfiguren en de kleinere richters	3 min	23
16	De twee aanhangsels aan het slot	2 min	24
17	Israël gebruikt God en ontvangt vergeving	3 min	25
18	God liefhebben in plaats van Hem gebruiken	4 min	26
19	Vrijheid en genade in het christelijke leven	2 min	28
20	God tuchtigt Zelf Zijn kinderen	2 min	29
21	Simsons kracht door de Geest van God	3 min	30
22	Leidinggeven door gaven van de Geest	2 min	31
23	Geestelijke gaven en persoonlijk karakter	5 min	32
	Om verder te lezen		34

1

Samuel als schrijver van Richteren

We komen nu bij een nieuw boek dat we nog niet samen hebben bestudeerd, en dat is het boek Richteren. Zoals we meestal doen, zullen we eerst een inleiding op dit boek geven, voordat we aan de eigenlijke tekst beginnen en die vers voor vers gaan behandelen. Zoals je weet, is een van de dingen die ik altijd belangrijk vind wanneer ik een Bijbelboek ga behandelen, dat ik zo mogelijk weet wie het heeft geschreven.

Van veel van deze historische boeken van het Oude Testament weet niemand zeker wie ze heeft geschreven. Je herinnert je dat ik, toen we Jozua bespraken, vertelde dat er een Joodse overlevering is dat Jozua het heeft geschreven. Waarschijnlijk heeft hij dat ook gedaan. Er is geen bewijs dat iemand anders het heeft gedaan, en er zijn aanwijzingen dat het tijdens zijn leven is geschreven. Er wordt vermeld dat hij iets opschreef, al wordt daarmee niet noodzakelijk gezegd dat hij het hele boek heeft geschreven. Omdat dat zo is, lijkt de overlevering bij gebrek aan een alternatief de meest geloofwaardige theorie te blijven. We gaan van die veronderstelling uit, aangezien we geen aanwijzingen hebben voor een ander alternatief.

Hetzelfde geldt voor het boek Richteren. Er bestaat onder de Joden een overlevering dat het door de profeet Samuel is geschreven. Je zou misschien denken dat Samuel de boeken 1 en 2 Samuel heeft geschreven, maar dat is niet het geval. Hij komt erin voor, maar hij is er niet de schrijver van. Samuel zelf sterft namelijk in het verhaal in 1 Samuel, en daar volgt nog een ander deel op, dat 2 Samuel heet. Hij heeft het duidelijk niet allemaal geschreven. Maar hij zou heel goed Richteren en Ruth geschreven kunnen hebben, en dat is de Joodse overlevering.

Ik noem Ruth nu, omdat zij ook in de tijd van de richters leefde. Dat wordt ons verteld in de openingszin van het boek Ruth. Daar staat:

In de dagen dat de richters leiding gaven aan het volk, gebeurde het dat er hongersnood was in het land. Daarom ging een man uit Bethlehem in Juda op weg om als vreemdeling in de vlakten van Moab te verblijven, hij, zijn vrouw en zijn twee zonen.

RUTH 1:1

En vervolgens wordt het verhaal verteld. Het boek Richteren en het boek Ruth horen dus bij dezelfde periode.

De vraag is: zou Samuel de schrijver kunnen zijn? De Joden zouden niet hebben gezegd dat hij het was als er geen redenen waren om dat te geloven. Het is niet zomaar een willekeurige beslissing. Maar het is niet noodzakelijk mogelijk om te bewijzen wie het heeft geschreven, net zomin als het mogelijk is te bewijzen wie Jozua heeft geschreven. Daarom blijft de overlevering, die redelijk is, overeind zolang die niet door bewijsmateriaal wordt weerlegd. Ik geloof niet dat er aanwijzingen tegen zijn. Maar er zijn wel aanwijzingen voor de tijd waarin het is geschreven. En volgens mij wijzen die min of meer op een bevestiging van Samuel als schrijver, omdat we het over zijn tijd hebben.

2

Datering: de ark is niet meer in Silo

Er staan bijvoorbeeld verwijzingen in het boek Richteren die ons, vanuit het standpunt van de schrijver, vertellen dat de ark en de tabernakel blijkbaar niet meer in Silo waren. In het boek Jozua lezen we dat de tabernakel in Silo werd opgericht, en in 1 Samuel lezen we dat die daar nog steeds stond. In 1 Samuel, wanneer de jongen Samuel naar de tabernakel wordt gebracht om daar te wonen, zien we dat de tabernakel in Silo staat. Toch wordt die in het boek 1 Samuel verwoest tijdens een oorlog tegen de

Filistijnen. Blijkbaar hebben de Filistijnen in Samuels jeugd, toen hij nog jong was, de ark buitgemaakt, en die is daarna nooit meer in Silo geweest. Ze hebben blijkbaar tegelijkertijd de tabernakel verwoest, en die is nooit meer in Silo opgericht.

Het feit dat het boek Richteren aangeeft dat het is geschreven nadat de ark en de tabernakel niet meer in Silo waren, geeft ons in elk geval een vroegst mogelijke datering. Het boek kan niet zijn geschreven toen de ark nog in Silo was. In Richteren 18, vers 31, staat:

Zo richtten zij het gesneden beeld voor zich op dat Micha gemaakt had, al de dagen dat het huis van God in Silo was.

RICHTEREN 18:31

De schrijver zegt dat het daar bleef zolang de tabernakel in Silo stond. Dat zou hij niet kunnen zeggen als de tabernakel in zijn eigen tijd nog in Silo stond en hij niet wist of dit afgodsbeeld daar ook die hele tijd zou blijven staan. Hij spreekt dus over het verblijf van het huis van God in Silo als iets uit het verleden, niet als iets wat in zijn eigen tijd nog voortduurde.

Ook staat er in hoofdstuk 20, vers 27:

En de Israëlieten raadpleegden de HEERE, want in die dagen bevond zich daar de ark van het verbond van God.

RICHTEREN 20:27

En tussen haakjes staat er:

De ark van het verbond met God stond daar in die tijd.

Het gaat daar over Silo. In die dagen was de ark dus in Silo. In de dagen van de schrijver was dat duidelijk niet het geval. Hij beschrijft voor zijn eigen generatie, zijn eigen lezers, dat er in die dagen een situatie bestond die duidelijk niet meer bestond toen hij dit schreef. Dit is dus onze eerste aanwijzing voor het tijdstip waarop het boek is geschreven. Dat was in elk geval nadat de ark en de tabernakel niet meer in Silo waren.

3

Geschreven tussen Saul en Davids verovering

Maar we hebben nog andere aanwijzingen. Vier keer staat er in het boek Richteren dat er in die dagen geen koning in Israël was. Dat is nauwelijks een uitspraak die je zou doen tenzij de omstandigheden veranderd waren. Als iemand dit boek schreef voordat er koningen in Israël waren, zou hij er misschien niet aan denken te vermelden dat er in die dagen geen koningen in Israël waren. Hij zou tenslotte misschien niet eens weten dat er ooit koningen in Israël zouden komen. Aan een publiek dat vertrouwd is met koningen in Israël, wordt heel duidelijk gemaakt dat de verhalen zich vóór die tijd afspeelden. Die uitspraken staan in hoofdstuk 17, vers 6, waar staat:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 17:6

Ook in hoofdstuk 18, vers 1, staat:

In die dagen was er geen koning in Israël. En in die dagen zocht de stam van de Danieten voor zich een erfelijk bezit om er te wonen, want tot op die dag was hun onder de stammen van Israël niet voldoende erfelijk bezit toegefallen.

RICHTEREN 18:1

In hoofdstuk 19, vers 1, staat:

En het gebeurde in die dagen, toen er in Israël geen koning was, dat er een Levitische man was, die als vreemdeling in een van de uithoeken van het bergland van Efraïm verbleef, die voor zich een vrouw uit Bethlehem in Juda als bijvrouw nam.

RICHTEREN 19:1

En dan eindigt natuurlijk het laatste hoofdstuk met de uitspraak in hoofdstuk 21, vers 25:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 21:25

We worden er dus vier keer aan herinnerd dat dit gebeurde toen er geen koning in Israël was. Maar de schrijver schrijft vanuit een andere politieke situatie, waarin hij en zijn lezers duidelijk wel koningen in Israël kenden. In zijn tijd waren er koningen in Israël. We weten dus dat het na de verwoesting van Silo is geschreven. Het is ook geschreven nadat Saul tot koning was aangesteld. Maar het is van voordat David Jeruzalem veroverde, want in hoofdstuk 1, vers 21, wordt ons verteld dat de stad Jeruzalem nog onder het gezag van de Jebusieten stond.

In Richteren 1, vers 21, staat:

Maar de Benjaminsieten hebben de Jebusieten, die in Jeruzalem wonen, niet verdreven. De Jebusieten wonen tot op deze dag met de Benjaminsieten in Jeruzalem.

RICHTEREN 1:21

De woorden betekenen: tot de tijd waarin de schrijver leefde. Hij leefde in een tijd waarin de Jebusieten er nog steeds waren en niet uit Jeruzalem verdreven waren. We weten dat ze helemaal aan het begin van Davids regering verdreven werden. Toen hij net koning was geworden, maakte hij het tot zijn eerste taak om Jeruzalem te veroveren en het de Jebusieten af te nemen. Daarin slaagde hij.

Wat weten we dus? We weten dat er een koning in Israël was toen dit geschreven werd. Dat moet koning Saul zijn geweest, of het moet op zijn minst in de allereerste dagen van Davids regering zijn geweest. Er was namelijk maar één koning vóór David, en David veroverde Jeruzalem helemaal aan het begin van zijn regering. Het was dus vrijwel zeker tijdens de regering van Saul, en dat is de periode waarin Samuel leefde. Dat betekent niet dat Samuel het geschreven heeft, maar het betekent dat de

overlevering dat Samuel het geschreven heeft, geloofwaardig is. De schrijver geeft aanwijzingen dat het geschreven is in de tijd waarin Samuel leefde, want hij stierf tijdens de regering van Saul. Maar hij leefde in de tijd dat Silo nog het godsdienstige centrum was, en hij maakte mee dat het dat niet meer was. Het historische perspectief van de schrijver is dus in elk geval dat van een tijdgenoot van Samuel, zo niet van Samuel zelf.

4

De verwijzing naar de ballingschap

Er is één vers dat roet in het eten gooit bij deze theorie, en dat is Richteren hoofdstuk 18, vers 30, want daar staat:

En de Danieten richtten het gesneden beeld voor zich op. En Jonathan, de zoon van Gersom, de zoon van Manasse, hij en zijn zonen, waren priesters voor de stam van de Danieten, tot op de dag dat het land in ballingschap werd gevoerd.

RICHTEREN 18:30

Sommige geleerden denken dat deze verwijzing naar de gevangenschap van het land een verwijzing is naar de tijd dat de Assyriërs het noordelijke koninkrijk in ballingschap voerden, in 722 voor Christus. Dat zou veel later zijn dan de tijd van Samuel. Het zou zelfs veel later zijn dan de tijd van David. Het is honderden jaren na de tijd van Samuel. Als dit dus naar die ballingschap verwijst, moet het veel later dan de tijd van Samuel geschreven zijn. Dit is het enige wat daarop zou wijzen, en dat is alleen een argument als je aanneemt dat het over de ballingschap van 722 gaat.

Het boek Richteren spreekt echter over een aantal gevangenschappen, als het ware. Er zijn verschillende keren waarop vijanden binnenvielen, Israël onderdrukten en het bij wijze van spreken gevangen hielden. Het kan dus zijn dat dit niet over 722 voor Christus gaat. Het zou kunnen gaan over vrijwel elk van de keren dat binnenvallende legers het land binnentrokken, bezetten en onderdrukten. Vooral over een van de

keren dat ook de stam Dan daardoor getroffen kan zijn. We gaan er dus van uit dat de overlevering geloofwaardig is, en er is helemaal niets wat wijst op een andere schrijver van het boek Richteren. We houden die mogelijkheid dus open.

5

De tijdsduur en gelijktijdige richters

De periode die het boek bestrijkt, is ongeveer 325 jaar. Die loopt vanaf de dood van Jozua, die naar men denkt rond 1425, misschien 1424 voor Christus plaatsvond, tot het einde van de bediening van Simson, als we het zo mogen noemen, rond 1100 voor Christus. Dat zou dus ongeveer 325 jaar zijn.

Dit levert een klein probleem op, maar geen ernstig probleem. Je kunt alle genoemde jaren van onderdrukking bij elkaar optellen. Daar tel je dan de jaren bij op waarin de richters als richter optraden: in veel gevallen 40 jaar, in een ander geval 80 jaar en in weer een ander geval 23 jaar.

Als je alle aantallen jaren neemt en die bij elkaar optelt, kom je op 410. Nu kan 410 niet de lengte van deze periode zijn, want we weten uit het boek 1 Koningen dat er van de uittocht tot de bouw van de tempel naar verluidt 480 jaar verstreken. Van dat aantal moet je de volledige regering van David aftrekken, dat is 40 jaar, de regering van Saul, dat is 40 jaar, en de 40 jaar van rondzwerven in de woestijn voordat de richterentijd begon. Daarmee heb je al 120 jaar die je van de 480 jaar aftrekt. En dan houd je minder dan 410 jaar over. Hoe kan het dan dat al die jaartallen samen op 410 jaar uitkomen, terwijl de periode minstens 100 jaar, zo niet meer, korter moet zijn geweest?

Nu zijn vrijwel alle geleerden het erover eens dat deze richters niet allemaal na elkaar regeerden. Sommigen van hen regeerden tegelijkertijd in verschillende delen van het land. Bedenk dat Israël geen verenigde federatie was. Het was niet zoals onze unie. Onze 50 staten hebben één federale regering boven zich. Dit was eigenlijk, zoals ik eerder al zei, een soort amfictyonie. Dat is een los verbond van stammen die zichzelf besturen. Ze hebben enige verbondenheid met elkaar, vooral een religieus heiligdom dat ze delen, onderhouden en beschermen. Maar ze hebben niet veel officiële politieke

bondgenootschappen met elkaar. Ze onderhouden vriendschappelijke betrekkingen met elkaar. Ze delen een cultuur. Ze delen een godsdienst. Maar het zijn onafhankelijke stammen.

En dus kon het natuurlijk gebeuren dat bepaalde stammen onderdrukt werden, terwijl andere daar niet door werden getroffen. Er kon een richter rechtspreken in het noordelijke gebied en een andere richter in het zuidelijke gebied. Geleerden zijn het er in grote lijnen over eens dat het boek Richteren ons niet noodzakelijk een chronologisch overzicht geeft waaruit blijkt welke richters tegelijk met andere regeerden, of na andere. Maar het is duidelijk dat veel van de richters tegelijkertijd hun ambt moeten hebben uitgeoefend in verschillende delen van het land. En zo lossen we het probleem op. De periode duurde maar ongeveer 325 jaar, maar als je alle getallen optelt, kom je op 410. Dat betekent dat er ergens ongeveer 85 jaar, of zoiets, overlap moet zijn geweest tussen de ambtsperioden van verschillende richters.

6

God als Koning na de dood van Jozua

Nu was de politieke inrichting van Israël in die tijd anders dan in een latere tijd, en ook anders dan in een eerdere tijd. Want daarvoor stonden ze onder leiding van een profeet, Mozes, en vervolgens van een andere profeet, Jozua, die ongetwijfeld ook als richters optraden. Dat wil zeggen, Mozes sprak zeker recht over het volk. Daarover lezen we in het boek Exodus, hoe de mensen met hun geschillen in de rij stonden om hem te spreken. Zijn schoonvader adviseerde hem om een deel van die verantwoordelijkheid aan anderen over te dragen, zodat hij zichzelf niet zou uitputten. Maar Mozes vervulde dus die functie van richter en profeet.

Er wordt ons nooit verteld dat Jozua een richter was. We weten dat hij een profeet en een bevrijder was, en waarschijnlijk trad hij ook als richter op, al wordt ons dat niet verteld. Maar Jozua was uitdrukkelijk aangesteld als de opvolger van Mozes. Jozua stierf echter zonder een opvolger aan te stellen. En er was geen opvolger, dus er was niemand die de leiding had.

De reden daarvoor is dat Israël geen koning nodig had. Ze hadden God als hun Koning, en Hij kon rechtstreeks over hen regeren, overal in het land. Hij kon tegelijkertijd aandacht hebben voor mensen op elke plek in het land. En ze hadden geen centrale regering nodig die alles probeerde te beheersen.

Nu zijn er ook in een theocratie mensen die leidinggeven, want God is onzichtbaar. En Hij spreekt niet zo vaak hardop, zodat je Hem met Zijn hoorbare stem kunt horen. Dus had Hij mensen die namens Hem spraken. Soms waren dat profeten. En natuurlijk had de hogepriester ook een rol in het leidinggeven, want hij had de Urim en de Thummim. Hij kon vaststellen wat de wil van God was over bepaalde zaken. En dan waren er nog de richters.

Het boek Richteren richt zich voornamelijk op de richters. Het noemt geen hogepriesters, maar we weten dat die er waren, omdat de eerdere boeken aangeven dat er door de hele geschiedenis van Israël heen een opeenvolging van hogepriesters was. Dat betekent dus dat er in deze tijd ook hogepriesters waren. Het is interessant dat ze in het boek Richteren nooit worden genoemd. Blijkbaar speelden ze geen rol die zo belangrijk was, of zozeer het vermelden waard, als die van de richters.

Maar er waren wel enkele profeten. Van Debora, die een van de richters is, wordt ook gezegd dat ze een profetes is. En in hoofdstuk 6, vers 8, wordt vermeld dat er een profeet komt die tot het volk Israël spreekt. Ook Samuel leefde in de richterentijd, hoewel hij niet in het boek Richteren voorkomt. Zijn leven speelde zich nog steeds af in de richterentijd, en van hem werd uiteraard gezegd dat hij een profeet was, in 1 Samuel 3:20.

We hebben dus God Die Zijn volk regeert door profetische mannen, door het priesterschap, en ook door bevrijders die voor een bepaalde gelegenheid optraden. Nadat ze het volk uit de moeilijkheden hadden bevrijd, bleven ze ook gedurende hun leven leidinggeven. Ze hadden met andere woorden geen centrale federale regering. Ze hadden geen koning die over iedereen regeerde. In plaats daarvan ging men ervan uit dat het volk de wet van God kende. Als ze die niet kenden, zouden ze die elk

zevende jaar tijdens het Loofhuttenfeest hardop horen voorlezen. De hele wet werd aan het hele volk voorgelezen. Omdat ze de wet van God kenden, werden ze geacht daarnaar te leven. Daarom deed iedereen, zo wordt ons verteld,

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 17:6

omdat er geen koning was.

7

Doen wat juist is in eigen ogen

Ik heb deze specifieke uitspraak al besproken in een eerdere lezing, in onze inleiding op de historische boeken, maar ik zal het nog eens zeggen. Wanneer de Bijbel zegt:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 21:25

wordt dat bijna altijd als een negatieve uitspraak opgevat. Dat wil zeggen, predikanten spreken daar altijd over alsof het iets slechts is. Maar er was een reden waarom er geen koning in Israël was, en die reden was dat God niet wilde dat ze een koning hadden. De situatie was dus niet slecht. Toen ze uiteindelijk besloten dat ze er een wilden, was God verontwaardigd over hen, omdat Hij zei:

Maar de HEERE zei tegen Samuel: Geef gehoor aan de stem van het volk in alles wat zij tegen u zeggen; want zij hebben ú niet verworpen, maar Míj hebben zij verworpen, dat Ik geen Koning over hen zou zijn.

1 SAMUEL 8:7

Het was duidelijk dat God hun Koning was en dat ze geen andere koning nodig hadden. Daarom moest iedereen doen wat juist was in zijn eigen ogen. Er was niemand die hun vertelde wat ze moesten doen, behalve God natuurlijk.

Soms wordt gezegd dat het verkeerd of slecht is wanneer mensen doen wat juist is in hun eigen ogen, of dat dit in elk geval een slechte situatie oplevert. De reden is dat wat juist is in hun ogen maar al te vaak niet hetzelfde is als wat juist is in Gods ogen. Maar blijkbaar vond God het nog steeds beter om mensen te laten doen wat hun geweten hun ingaf, dan hen allemaal te laten doen wat het geweten van één man, een koning, hun zou voorschrijven. Want die man zou een slecht mens kunnen zijn. Wanneer er vrijheid is en mensen tegenover God naar hun geweten kunnen handelen, zullen velen weliswaar het verkeerde doen, maar hebben degenen die het goede willen doen in elk geval de vrijheid om dat te doen. Ze hebben dan geen onderdrukkende koning die hun vertelt dat ze het verkeerde moeten doen.

Dat gebeurde later vaak, want toen Israël eenmaal koningen kreeg, waren die bijna allemaal slecht. Velen van hen bevorderden afgoderij en ander kwaad. In de dagen van Achab en Izebel gebood zij de mensen zelfs om Jahweh niet te aanbidden, en ze doodde de profeten. Dat soort onderdrukking door een slechte koning is niet beter dan een situatie waarin iedereen vrij is om te doen wat juist is in zijn eigen ogen. Wanneer er vrijheid is, kunnen de slechte mensen de goede mensen in elk geval niet dwingen om slechte dingen te doen.

Natuurlijk bestaat bij zo'n vrijheid altijd het gevaar dat mensen het verkeerde doen, omdat ze vrij zijn om te doen wat ze willen. Het boek Richteren geeft veel voorbeelden van hoe het volk het verkeerde deed. Maar wanneer God de Koning is, is Hij Degene Die die zaak in handen neemt. En dat deed Hij toen Zijn volk tegen Hem in opstand kwam. Hij stuurde onderdrukkers op hen af. Hij bracht een oordeel over hen. Hij pakte hen hard aan, net zoals een koning dat zou kunnen doen. Als die opstandige dienaren heeft, zal hij daartegen optreden.

God is heel goed in staat om Zijn eigen zaken te behartigen. Hij richtte in wezen een koninkrijk in waarin mensen vrij waren om hun Koning naar hun geweten te gehoorzamen. Sommigen deden dat ongetwijfeld. Helaas deden heel veel mensen dat niet, en moest God ingrijpen en de puinhoop opruimen. Maar blijkbaar deed Hij dat

liever dan een aardse koning aan te stellen en iedereen te laten doen wat die koning zei, een aards mens. Dus ik weet niet of we kunnen zeggen dat het een slechte situatie is wanneer er geen koning in Israël is en iedereen doet wat juist is in zijn eigen ogen. Het is slecht voor degenen die de verkeerde dingen doen. Maar als algemeen bestuursstelsel was dit wat God verkoos, want Hij had op elk gewenst moment een koning kunnen aanstellen.

Sterker nog, als Hij geen koning wilde aanstellen, had Hij na Jozua gewoon een andere profeet kunnen aanstellen, zoals Mozes. Zelfs dat deed Hij niet. In plaats daarvan koos Hij voor een situatie waarin er niet voortdurend een leider over het hele volk was. Dat gaf mensen de gelegenheid om hun ware aard te laten zien. Helaas was die aard vaak slecht, en moest Hij hen daarvoor oordelen. Maar het bleef zo dat vrijheid mensen in staat stelt te laten zien wie ze zijn. Dat zou op de lange duur iets goeds kunnen zijn.

8

Vrijheid brengt het hart aan het licht

Veel christenen van mijn generatie hebben een verandering meegemaakt in de manier waarop er in het openbare leven en dergelijke tegen homoseksualiteit wordt aangekeken. Toen ik jong was, hoorden we beslist niet veel over homoseksualiteit. Er waren homoseksuelen, maar ze traden gewoon niet zo veel in de openbaarheid. Ze zaten in de kast. Maar tijdens ons leven hebben we dat zien veranderen. Ze zijn uit de kast gekomen, en dat heeft veel christenen verontrust. Ze zeggen: ‘Nou, dit is iets slechts. Kijk eens hoe zichtbaar die homoseksuelen zijn.’ Maar ze waren er vermoedelijk al die tijd al. Ze waren alleen niet zichtbaar. Je wist gewoon niet wie het waren. Is het iets slechts als mensen hun ware aard kunnen laten zien, zodat je weet met wie je te maken hebt? Er waren in die tijd homoseksuelen die nog in de kast zaten, die zich in openbare toiletten verborgen en dingen met kleine jongens deden en dat soort dingen. Daar werd ik in de onderbouw van de middelbare school door mijn gymleraar voor gewaarschuwd. Ze hebben zelfs een keer alle jongens uit de gymles gehaald, alleen maar om hun te vertellen: ‘Hier moeten jullie voor oppassen.’ We wisten niet wie de homoseksuelen waren, omdat ze niet echt vrij waren om te laten zien wie ze waren. Als ze dat wel doen, wordt dat verontrustend voor degenen onder

ons die niet zo sympathiek tegenover die levensstijl staan en die denken dat die verkeerd is. ‘Tjonge, kijk eens naar die mensen die er openlijk voor uitkomen en zeggen wie ze zijn.’ Maar als ze toch al zo zijn, ook wanneer ze dat niet zeggen, dan weet ik niet of het erger is om te weten met wie je te maken hebt. De vrijheid hebben om jezelf te uiten betekent dat je daadwerkelijk bekendstaat als wat je bent.

Als de Israëlieten onder de knoet waren gehouden door een koning die hun niet toestond verkeerde dingen te doen, waren ze misschien net zo slecht geweest in hun hart, maar zou dat nooit aan het licht zijn gekomen. Maar doordat mensen de vrijheid kregen om zich te uiten, deden ze afschuwelijke dingen, en moest God tegen hen optreden, omdat Hij hun Koning was. Dat was blijkbaar hoe Hij het liever had, in plaats van dat een of andere menselijke gezagsdrager mensen dwong om zich uiterlijk te houden aan het gedrag dat Gods wet voorschreef. God kon Zelf optreden tegen opstanden tegen Hem en die neerslaan.

9

Israël als verbond van zelfstandige stammen

Behalve dat het een theocratie was, wat in wezen betekent dat God hun Koning was, heb ik genoemd dat Israël een amfictyonie was. Dat is een los verbond van stammen, een soort republikeinse statenbond waarin afzonderlijke steden of afzonderlijke stammen hun plaatselijke leiders hebben, die ze aanstellen op de manier die ze zelf willen. Ze erkennen het gezag van de oudsten, of van degenen die in de King James Version ‘princes’ worden genoemd. De New King James noemt hen ‘leaders’. Op sommige plaatsen in het boek Richteren worden deze leiders genoemd, en de oudsten van verschillende steden of stammen die gezamenlijk optreden. Hoewel er geen koning en geen centrale regering is, erkennen de afzonderlijke gemeenschappen blijkbaar gezagsdragers in hun eigen midden.

Protestanten erkennen bijvoorbeeld geen centraal gezag in de kerk in de persoon van de paus, zoals katholieken dat doen. Maar de meeste gemeenten hebben hun plaatselijke gemeenteleiders, oudsten en dergelijke. Er is niet een soort bovenplaatselijk gezag waarbij alle gemeenten zich onderwerpen aan één man die in Rome of ergens anders zit. De afzonderlijke gemeenten besturen zichzelf zoals ze dat

willen, en God wordt gezien als de Heere en Koning over hen allemaal. Dat is blijkbaar werkelijk hoe het hoort te zijn. Zo heeft God het voor Israël ingericht, en ongetwijfeld is het ook bedoeld als een voorbeeld waar de gemeente van kan leren en dat ze hoort te volgen.

10

Richters als rechters en bevrijders

Wanneer we over richters spreken, is het woord shofetim. In het Hebreeuws is een shofet een rechter. Maar waar hebben we het over? Wanneer we in ons land over rechters spreken, hebben we het over mannen die in een gerechtsgebouw op de rechtersbank zitten. In zekere zin waren de richters dat ook. Ze deden dat soort dingen, in elk geval soms. We lezen bijvoorbeeld in Richteren hoofdstuk 4 dat dit is wat Debora deed. In hoofdstuk 4, vers 4 en 5, staat:

En Debora, een vrouw die een profetes was, de vrouw van Lappidoth, die gaf in die tijd als richter leiding aan Israël. Zij woonde onder de palmboom van Debora, tussen Rama en Bethel, in het bergland van Efraïm, en de Israëlieten gingen voor de rechtspraak naar haar toe.

RICHTEREN 4:4-5

Die was blijkbaar naar haar genoemd.

Dat wil zeggen, zodat zij uitspraak kon doen in juridische geschillen. Dat is wat rechters doen, en ik denk dat deze richters dat ook deden. Toch komen de meeste richters om wie het hier gaat, degenen die onder onze aandacht komen, blijkbaar door een ander soort activiteit in hun positie terecht, namelijk doordat ze militaire leiders zijn. Zelfs Debora vervulde die rol. Ze komen naar voren wanneer God Zijn Geest op hen legt. Ze zijn dus als het ware begaafde, geestelijk begaafde leiders die naar voren komen wanneer de gelegenheid erom vraagt. Dat is anders dan bij een monarchie, waar de leiders eenvoudigweg aan de macht zijn omdat hun vader de leider was, en ze na zijn dood die positie erven.

In de tijd van de richters, toen de dingen blijkbaar zo waren als God ze het liefst had, waren er lange perioden waarin er geen bijzonder invloedrijke leider was. Vervolgens bracht Hij, wanneer dat nodig was en wanneer God dat wilde doen, een charismatische leider naar voren. Hij legde Zijn Geest op iemand, en die werd dan degene die alle misstanden voor zijn generatie rechtzette, en de mensen volgden hem.

Er is eigenlijk geen bewijs dat deze leiders eisten dat mensen hen volgden. Deze mensen oefenden niet echt uit wat wij politiek gezag zouden noemen. Ze oefenden min of meer moreel gezag uit. Dat wil zeggen, de mensen hadden het gevoel dat deze mannen gelijk hadden: ‘Deze man is door God gezonden. Hij is degene die God gaat gebruiken om ons te leiden, dus laten we ons achter hem scharen en deze Midianieten verdrijven’, of wat het ook was. Toen dat eenmaal gebeurd was, gaf alleen al het feit dat God hem had gebruikt hem natuurlijk voldoende gezag om de mensen de rest van zijn leven met hun geschillen bij hem te laten komen en hem daarover te laten rechtspreken. Hij was duidelijk Gods uitverkoren vertegenwoordiger.

11

Simson en de tekortkomingen van richters

Sommige richters passen niet in dat patroon. We lezen bijvoorbeeld in elk geval nergens dat Simson deze specifieke dingen deed. Hij heeft nooit een leger aangevoerd. Hij is een soort eenmansleger, zoals Rambo of zoiets. Je hebt geen leger nodig als je zo'n man hebt. Maar we weten niet of hij ooit echt zitting hield en rechtszaken behandelde. Misschien wel. Het feit dat hij een richter wordt genoemd, zou een reden kunnen zijn om daaruit af te leiden dat hij inderdaad een deel van zijn tijd besteedde aan het behandelen van rechtszaken, ook al staat dat niet opgetekend. Als dat zo is, dan is hij misschien het soort persoon tegen wie Jezus zou zeggen:

En toen zij Hem dit bleven vragen, richtte Hij Zich op en zei tegen hen: Wie van u zonder zonde is, laat die als eerste de steen op haar werpen.

JOHANNES 8:7

Dat wil zeggen: wie ben jij om te oordelen? Want Simson was zelf geen man die zich goed gedroeg.

Maar dat geldt voor heel wat richters. Het is duidelijk dat ze in sommige gevallen niet vanwege hun morele karakter werden uitgekozen, al lijken de vroege richters mensen met een hoogstaand karakter te zijn geweest. Ze hebben allemaal tekortkomingen. Dat geldt voor alle mensen. Zelfs de goede mensen in de Bijbel lijken tekortkomingen te hebben. Maar sommigen van hen, zoals Simson, stonden blijkbaar helemaal niet bekend om hun deugdzzaamheid. Hij had bijna een erfelijke positie. Hoewel zijn ouders geen dergelijke positie bekleedden, werd hij al voor zijn geboorte uitgekozen. Hij werd geboren voor de positie die God voor hem had. Dat is een ongebruikelijke situatie. Bij Samuel was het net zo, en hij werd later ook richter.

De richters waren in veel gevallen aanvankelijk militaire leiders. Het is niet zo dat ze mensen voor militaire dienst oproepen. Ze waren niet als een koning die oproepen voor militaire dienst kon versturen. Als je dan niet komt, stuurt hij de politie op je af en laat hij je in de gevangenis zetten omdat je de dienstplicht ontduikt. Deze mannen traden naar voren met de Geest van God op hen, en de mensen herkenden daarin het leiderschap dat God had aangesteld. Dus schaarden ze zich achter hen. Het was eerder moreel gezag dan politiek gezag. Zo bekleedde zo'n man ook naderhand, nadat hij hen had bevrijd, geen koningsambt waarin mensen hem moesten gehoorzamen. Maar de mensen erkenden: dit is de man die namens God tot ons zal spreken. Omdat zij een volk waren dat door God werd geregeerd, was het goed om mannen te hebben die overtuigend en met gezag namens God tot hen spraken.

12

Het aantal richters en de plaats van Samuel

Hoeveel richters zijn er in het boek Richteren? Het is niet duidelijk hoe je ze moet tellen. Er zijn twaalf mannen die duidelijk richters zijn. Er is ook een vrouw. Zij wordt ook een profetes genoemd, maar ze sprak ook recht over Israël. Dus ik weet niet of haar voornaamste titel die van richter zou zijn, of die van een profetes die ook rechtsprak. Maar ze doet blijkbaar wel dezelfde dingen als een richter. Dan zouden er dus dertien richters zijn, met Debora erbij.

Er is in die tijd nog een leider die drie jaar regeerde: Abimelech. Maar hij was een overweldiger. De Geest van God kwam niet op hem. Hij bevrijdde zijn volk niet. Hij was een overweldiger die zichzelf tot een onbeduidende monarch maakte, een tiranniek soort man. Na drie jaar kwam hij op een ellendige, gruwelijke manier aan zijn einde. Hij vormde dus een onderbreking. Hij was geen rechtmatige leider. Maar hij zou onder de leiders kunnen worden vermeld, omdat hij als overweldiger wel drie jaar leiding gaf. Dus we zouden er veertien kunnen tellen als we Abimelech en Debora onder de richters rekenden. Debora hoort erbij. Abimelech waarschijnlijk niet.

In het boek Samuel hebben we ook nog enkele richters voordat de tijd van de richters eindigde. We hebben Eli, en hij was hogepriester en richter. Dan hebben we Samuel, die richter en profeet was. Het was Samuel die het volk begeleidde bij de overgang van de richters naar de monarchie. Samuel wordt beschouwd als de laatste van de richters, al staat er wel dat hij zijn zonen als richters aanstelde. Maar dat duurde niet lang, omdat de mensen zijn zonen niet mochten. Ze bekleedden die positie dus niet erg lang. Blijkbaar kwamen de mensen om een koning vragen toen hij zijn zonen als richters aanstelde. Uiteindelijk zijn ze dus nooit echt recht gaan spreken. Dat zou een erfelijke zaak zijn geweest, en dat is niet wat er tot stand kwam.

Samuel is de laatste van de richters en wordt gewoonlijk beschouwd als de eerste van de profeten, al worden er vóór hem ook mensen profeten genoemd. Hij was de eerste die een orde van profeten organiseerde en in verschillende steden groepen profeten oprichtte. Die worden de profetenzonen genoemd. Nog lange tijd daarna had Israël een reeks profeten die tot hen spraken, en Samuel wordt gezien als de stichter van die orde. Maar hij komt niet in dit boek voor. Zijn verhaal begint waar dit boek eindigt, en ook hij is een richter.

Er zijn dus dertien richters, met Debora erbij, in het boek Richteren. Dan is er Abimelech, en vervolgens zijn er nog twee richters, Eli en Samuel, die je in de eerste hoofdstukken van 1 Samuel vindt.

13

De twee inleidingen van het boek

De structuur van dit boek, de indeling ervan enzovoort, is vrij gemakkelijk te herkennen. Er is een inleidend gedeelte, er zijn aanhangsels aan het eind en er is een hoofdgedeelte in het midden van het boek. Het inleidende gedeelte bestaat grofweg uit hoofdstuk 1 en 2, maar omvat ook de eerste zes verzen van hoofdstuk 3. Zo lees ik het in elk geval, want in hoofdstuk 3, vers 7 begint het verhaal van Othniël en beginnen de cyclussen van de verschillende richterperioden. De eerste twee hoofdstukken en de eerste zes verzen van hoofdstuk 3 zijn dus de inleidingen. Ik zeg inleidingen, omdat hoofdstuk 1 tot en met hoofdstuk 2, vers 5 een inleiding op het boek lijkt te geven, maar dat is slechts een voorlopige inleiding. Er is nog een inleiding, die in hoofdstuk 2, vers 6 opnieuw begint. Die gaat terug naar de tijd van Jozua. Hoofdstuk 1, vers 1 begint met de woorden:

Het gebeurde na de dood van Jozua dat de Israëlieten de HEERE vroegen: Wie van ons zal het eerst optrekken tegen de Kanaänieten om tegen hen te strijden?

RICHTEREN 1:1

Het begint dus met dingen die na de dood van Jozua gebeurden. Volgens mij loopt dat allemaal door tot en met hoofdstuk 2, vers 5. Dan is het alsof je op de herstartknop drukt en zegt: ‘Nou, ik wil dit boek eigenlijk anders inleiden. Laten we opnieuw beginnen. Laten we weer beginnen bij het overlijden van Jozua.’

Dus vers 6 van hoofdstuk 2 zegt:

Toen Jozua het volk had laten gaan, waren de Israëlieten weggegaan, ieder naar zijn erfelijk bezit, om het land in bezit te nemen. En het volk diende de HEERE al de dagen van Jozua en al de dagen van de oudsten die lang geleefd hadden na Jozua en die alle grote daden van de HEERE gezien hadden, die Hij voor Israël verricht had.

RICHTEREN 2:6-7

14

Zes cyclussen van afval en bevrijding

In deze tweede inleiding wordt opnieuw over zijn dood verteld, zoals ook in hoofdstuk 1, vers 1 gebeurde. We hebben dus twee inleidingen, en de tweede loopt van hoofdstuk 2, vers 6 tot hoofdstuk 3, vers 6. Die twee inleidingen vormen samen de inleiding op het hoofddeel van het boek, dat bestaat uit een reeks van zes cyclussen van richterperioden.

Nu zei ik dat er ongeveer dertien richters zijn. Waarom zijn er dan zes cyclussen en geen dertien? Omdat ons van veel richters niet wordt verteld dat ze op dezelfde manier of onder dezelfde omstandigheden optraden als de anderen. Zes keer staat er:

‘Weer keerde Israël zich van de Heere af.’

en daarmee begint een nieuwe cyclus. Die cyclus wordt zes keer doorlopen. Het volk keert zich van de Heere af; ze aanbidden andere goden. God moet hen tuchtigen, dus stuurt Hij een onderdrukker die hen een bepaald aantal jaren onderdrukt. Dan roept het volk uiteindelijk tot God, en Hij doet een richter opstaan om hen te bevrijden. De richter leidt hen bij het militair overwinnen van hun vijanden, bezorgt hun vrijheid en treedt vervolgens de rest van zijn leven als hun richter op. Dat is een volledige cyclus.

Dan begint de volgende cyclus met:

En weer keerde Israël zich van de Heer af.

Het begint op een vastgelopen plaat te lijken. Je hoort het steeds weer. Dat is wat het meest opvalt aan het boek Richteren: hoe dit patroon zich herhaalt en herhaalt en herhaalt. Er zijn zes van zulke cyclussen. Gewoonlijk is er in één cyclus één belangrijke richter, hoewel Debora en Barak allebei tegelijk richter waren. Maar gewoonlijk is het één man die opstaat als het hoogtepunt van de cyclus van ongehoorzaamheid en bekering en bevrijding.

15

De hoofdfiguren en de kleinere richters

Othniël is de eerste van hen. Ehud is de tweede. Maar er is ook een richter die Samgar heet, die kort wordt genoemd in hoofdstuk 3, vers 31. We weten niets van hem behalve zijn heldendaad, waarbij hij zeshonderd Filistijnse mannen met een ossenprik doodde. Er staat:

Na hem nu kwam Samgar, zoon van Anath. Hij doodde de Filistijnen, zeshonderd man, met een prikstok voor ossen. Zo verlostte ook hij Israël.

RICHTEREN 3:31

Maar op welke manier, is onbekend. Sommige mensen denken dat hij gewoon op eigen houtje handelde en de hoofdwegen van rovers ontdeed. De meeste mensen wilden niet over de hoofdwegen reizen, omdat rondtrekkende Filistijnen en rovers je zouden aanvallen en beroven en misschien zelfs doden. Dus namen de mensen de zijwegen en niet de hoofdwegen.

Hij ging daar staan en nam het op tegen de Filistijnen die langskwamen, en doodde er zeshonderd, misschien niet allemaal tegelijk. Mijn indruk is dat Simson in één keer, in één gevecht, duizend Filistijnen doodde met het kaakbeen van een os. Ons wordt niet verteld of Samgar dat allemaal in één keer deed. Maar misschien kwam hij hen gewoon tegen wanneer ze langskwamen en doodde hij hen. Zo maakte hij de omgeving

vrij van hen, zodat het voor Israël veilig was om over die wegen te reizen. Zo zien sommige uitleggers het. Maar hij maakte geen deel uit van een cyclus zoals die anderen. Hij stond gewoon op en deed het een en ander.

Dan zijn er Debora en Barak als de derde cyclus, en daarna Gideon. Gideon is de belangrijkste richter van die cyclus, maar er is ook zijn zoon Abimelech, die zich de positie toe-eigende en zichzelf korte tijd koning maakte, totdat hij stierf. Dan worden in hoofdstuk 10, vers 1 tot en met 5 Tola en Jaïr genoemd, over wie we niet veel weten. Slechts een paar verzen vermelden dat zij richters waren, maar zij treden niet op volgens het cyclische patroon van de anderen. Dan hebben we Jefta en daarna Simson.

Er zijn dus zes voornaamste richterperioden, en daarnaast worden enkele minder belangrijke genoemd die daarmee samenhangen. Van die minder belangrijke weten we niet of ze in dezelfde tijd vielen. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat Tola en Jaïr tijdgenoten van Gideon waren, geen opvolgers, dat wil zeggen dat ze niet na hem kwamen. Het is mogelijk dat Samgar deed wat hij deed rond dezelfde tijd dat Ehud richter was. Dat zou verklaren waarom we zeggen dat de richters soms tegelijkertijd in verschillende delen van het land als richter optraden. Je kunt niet zonder meer alle getallen bij elkaar optellen om een volledige chronologie te krijgen.

16

De twee aanhangsels aan het slot

Na het hoofdgedeelte van het boek, dat loopt van hoofdstuk 3, vers 7 tot en met hoofdstuk 16, heb je aan het eind vijf hoofdstukken, de hoofdstukken 17 tot en met 21, die je terecht als aanhangsels kunt beschouwen. Elk verhaal is een afzonderlijk aanhangsel. Het ene gaat over Micha en de stam Dan. Dat staat in de hoofdstukken 17 en 18. Dan is er het andere, schijnbaar op zichzelf staande verhaal, nog een onafhankelijk verhaal. Dat gaat over de Leviet en zijn bijvrouw en de moeilijkheden met de Benjaminiten, waardoor er van de stam Benjamin bijna niets overbleef. Dat staat in het laatste verhaal, de hoofdstukken 19 tot en met 21. Deze twee verhalen zijn verontrustend. Eigenlijk staan er nog meer verontrustende dingen in het boek, maar deze twee, vooral het laatste — het lijkt wel alsof ze het beste voor het laatst hebben bewaard. Het lijkt er inderdaad op dat de schrijver van Richteren probeert over te

brengen dat het er in die dagen behoorlijk slecht aan toeging in Israël. Deze twee verhalen zijn voorbeelden van hoezeer het volk op godsdienstig en moreel gebied was afgedwaald. Het eerste verhaal, over Micha en de stam Dan, illustreert waarschijnlijk hoezeer ze op godsdienstig gebied waren afgedwaald. En dan de Leviet en zijn bijvrouw — dat verhaal laat zeker zien hoezeer het volk op moreel en ethisch gebied was afgedwaald. Zo stond het volk ervoor in de tijd van de richters.

17

Israël gebruikt God en ontvangt vergeving

Ik zou een paar van de voornaamste lessen kunnen noemen die ik uit het boek zou halen. Ik weet niet of jij bij je studie van het boek Richteren nog andere hebt gevonden. Maar er staan thema's en boodschappen voor ons vandaag in het boek, en een paar die ik heb gevonden, zijn deze. Eén daarvan was dat Israël tegenover hun God, tegenover godsdienst, een houding had die we utilitaristisch zouden noemen. Hij is nuttig. Hij is een nuttige vent om in de buurt te hebben wanneer je Hem nodig hebt. Ze hadden Jahweh niet lief met heel hun hart, ziel, verstand en kracht, want anders zouden ze Hem niet de rug hebben toegekeerd zodra ze konden.

Ze keerden God voortdurend de rug toe. Ze deden dat zo veel als ze dachten dat ze ermee weg konden komen. Hun godsdienst beperkte hen slechts zoveel als ze vonden dat ze zich erdoor moesten laten beperken. En ze deden alles waarmee ze dachten weg te kunnen komen. Dat betekende dat ze met heel veel weg konden komen wanneer de richter stierf. Zolang hij leefde, gedroegen ze zich, en ze verwierpen God bijna zodra het lichaam van de richter in het graf was afgekoeld. Dan gingen ze gewoon weer achter andere goden aan. Ze negeerden God totdat God opnieuw hun aandacht trok door een onderdrukker te laten komen die hun het leven zuur maakte, meestal jarenlang. Uiteindelijk kwam iemand in het land op het idee: 'Misschien zouden we ons toch echt tot God moeten wenden.' Dan begonnen de mensen tot God te roepen omdat ze Hem nodig hadden, en God kwam hun te hulp.

Het interessante is dat God bereid was hierin mee te gaan. God is geduldig, God is liefdevol, en keer op keer blijven ze Hem verwerpen. Het is zoals Jezus zei:

En als hij zevenmaal per dag tegen u zondigt en zevenmaal per dag naar u terugkomt en zegt: Ik heb berouw, dan zult u hem vergeven.

LUKAS 17:4

Dat is nogal een hardnekkig patroon als hij op één dag zeven keer tegen je zondigt en telkens opnieuw berouw toont. Toch zegt Hij dat je hem die zevende en achtste keer nog steeds moet vergeven.

Dus ook al is er een patroon waarbij je geen waardering hebt voor de vorige keer dat je vergeving kreeg, geen waardering voor de vorige keer dat God je kwam redden, God neemt een nieuwe uiting van bekering aan zoals die zich voordoet. Ook al zou Hij kunnen zeggen: 'Luister, Ik weet waar dit op uitloopt. Ik heb dit patroon eerder gezien.' Zo horen wij te zijn in de manier waarop we andere mensen vergeven, zei Jezus.

Dat lijkt nogal extreem. Sommigen zouden zelfs kunnen zeggen dat Jezus daar een hyperbool gebruikt, omdat het gewoon echt extreem is om iemand te proberen te vergeven nadat hij op één dag zo vaak tegen je heeft gezondigd. Maar we zien dat God diezelfde houding heeft. Hij vergeeft hen.

18

God liefhebben in plaats van Hem gebruiken

Maar het interessante, waar wij iets van kunnen leren, is dat er altijd dat gevaar is dat mensen God beschouwen als iets wat nuttig voor hen is wanneer ze Hem nodig hebben, en dat ze Hem niet om de juiste redenen dienen. We zouden God moeten dienen omdat we Hem liefhebben, omdat we Hem vertrouwen, omdat we Hem dankbaar zijn. Maar mensen die zichzelf en hun eigen belangen in het middelpunt van hun leven plaatsen, zullen God juist alleen maar zien als nog iets om te gebruiken wanneer het handig is, wanneer Hij nodig is.

Van nature plaatsen we vanaf onze geboorte onszelf in het middelpunt. We gebruiken onze ouders, we gebruiken onze broers en zussen, we gebruiken elke gelegenheid die we kunnen aangrijpen om het onszelf naar de zin te maken, om onszelf gelukkig te maken. Daar zijn we op gericht. Naarmate we ouder worden, worden we meestal wat wijzer, ook als we geen christenen worden. We leren dat we mensen niet zomaar volledig kunnen uitbuiten en toch populair blijven. Dus leren we populair te zijn door ons in bepaalde situaties onzelfzuchtiger op te stellen en bepaalde offers te brengen. Maar nog steeds is alles erop berekend om ons in de positie te brengen waarin we willen zijn, en om onze eigen plannen en ons eigen plezier te verwezenlijken.

Wanneer mensen dan tot God komen, zien ze Hem soms als iemand die hun leven nog verder kan verbeteren. Het is fijn om daar een grote broer te hebben die je vijanden een pak slaag kan geven wanneer ze je lastigvallen, en een vaderfiguur die voor je kan zorgen, enzovoort. Dus mensen komen tot God en denken nog steeds aan zichzelf, niet aan Hem. Ze hebben zichzelf lief, maar ontdekken in God iemand die ze kunnen gebruiken. Dat is een utilitaire benadering van God. Maar echte bekering houdt in dat je je eigen belangen niet langer centraal stelt in waar je je om bekommert, en ze ondergeschikt maakt aan wat God ter harte gaat. Omdat je Hem liefhebt, stel je Hem op de eerste plaats. Je maakt wat Hem ter harte gaat tot datgene wat jou werkelijk ter harte gaat. Je sterft aan jezelf.

Toen zei Jezus tegen Zijn discipelen: Als iemand achter Mij aan wil komen, moet hij zichzelf verloochenen, zijn kruis opnemen en Mij volgen.

MATTHEÛS 16:24

Dat is wat christen worden inhoudt. En dat betekent dat je God niet alleen maar gebruikt. Hij is niet alleen iemand tot Wie je je wendt wanneer je Hem nodig hebt. Je hele leven draait erom Hem vreugde te geven in plaats van jezelf. Je ziet Hem niet als iemand die er is om jou te behagen, maar jij bent er om Hem te behagen.

Israël had die houding duidelijk niet. Ze riepen God aan en dienden Hem wanneer het hun uitkwam en nodig was, en wanneer het hun belang zou dienen. Maar het feit dat ze daarmee ophielden zodra ze het weer goed hadden, betekent dat ze nooit echt om

God gaven. Sommigen van hen misschien wel, maar bij het volk als geheel ontbrak dat blijkbaar. En dat wordt een patroon, niet alleen in het boek Richteren. We zien het in de rest van hun geschiedenis, in de tijd van de koningen, die volgde op de tijd van de richteren. Daarom moest het noordelijke koninkrijk uiteindelijk voorgoed worden weggevaagd. Het zuidelijke koninkrijk moest voor zeventig jaar in ballingschap worden gevoerd, omdat God hun moest leren God op de eerste plaats te stellen. Dat is één les die we in het boek Richteren heel duidelijk bij deze mensen zien.

19

Vrijheid en genade in het christelijke leven

Een andere les is dat God er de voorkeur aan gaf mensen te laten doen wat in hun eigen ogen goed was, in plaats van hun het gezag van een koning op te leggen. Toegepast op het christelijke leven zou dat blijkbaar betekenen dat we mensen de vrijheid moeten geven om zelf te bepalen hoe ze leven. Dat betekent niet dat hun manier van leven goed is, maar het betekent dat wij niet in de positie zijn om over hen te heersen en hen te laten springen wanneer wij zeggen dat ze moeten springen, of hen te laten voldoen aan wat wij hun opleggen. We kunnen hun vertellen wat goed is, en dat moeten we ook doen, en we kunnen hen aansporen het goede te doen, maar we kunnen mensen niet dwingen zich te gedragen. Mensen kunnen andere mensen niet werkelijk rechtvaardig maken. Een koning kan mensen door wetten en door tuchtmaatregelen en door dreigementen dwingen zich aan te passen. Maar niemand kan iemand rechtvaardig maken. Dat is iets wat uit het hart moet komen.

En God lijkt de voorkeur te geven aan een godsdienstig stelsel dat niet op wet maar op genade berust. Daarin kunnen mensen die tegenover Hem wél de juiste gezindheid hebben, die Hem wél om de juiste redenen dienen, dat in vrijheid doen.

De Heere nu is de Geest; en waar de Geest van de Heere is, daar is vrijheid.

2 KORINTHE 3:17

zei Paulus in 2 Korinthe 3:17. En dus is er waar de wet is geen vrijheid.

De Geest van de Heere is de manier waarop God Zijn volk sinds de komst van Christus bestuurt. De wet was de manier waarop Hij hen daarvoor bestuurde. Maar doordat er in deze tijd geen koningschap was, werd het beginsel zichtbaar dat iedereen alleen aan God verantwoording aflegt en niet aan een centraal gezag. En God gaf daar blijkbaar de voorkeur aan, zoals we eerder zeiden, ook al bestond het risico dat mensen de verkeerde keuzes zouden maken, en dat deden ze vaak. Toch gaf Hij de voorkeur aan het stelsel waarin ze het recht hadden hun eigen keuzes te maken.

20

God tuchtigt Zelf Zijn kinderen

Een andere les is dat God Zijn eigen kinderen zal tuchtigen wanneer ze dat nodig hebben. Er was geen koning in Israël die hen weer onder de wet kon brengen. Als God een koning had aangesteld, had die dat kunnen doen. Het probleem is dat de koningen, toen die er later eenmaal waren, de mensen maar heel zelden weer onder de wet brachten. Josia probeerde het, Hizkia deed het, maar de meeste koningen brachten de mensen juist op een dwaalspoor. Maar we hoeven ons geen zorgen te maken omdat mensen vrijheid hebben, want God kan de situatie in handen nemen als Hij dat wil.

We zouden kunnen zeggen: ‘Tja, als er geen machtige leider van de gemeente is, wie moet de gemeente er dan voor behoeden dat ze helemaal losgeslagen raakt?’ Nou, ik denk dat God dat dan zal moeten doen. Je zou kunnen zeggen: ‘Maar God heeft dat niet voorkomen. Het is duidelijk dat mensen in de gemeente wel zondigen.’ Nou, er moet inderdaad tucht zijn in de gemeente, in de gemeente als geheel. In Israël hadden ze plaatselijke oudsten. Ze hadden plaatselijke leiders in de steden, ongetwijfeld om te voorkomen dat mensen misdadigers werden. Maar er was niemand om hen vroom te maken. Er was niemand om hen tot ware aanbidders te maken, want niemand kan dat bij een ander doen. Dat is iets wat uit het hart moet komen.

En God is Degene Die de Herder van onze zielen is. Hij is Degene Die ons hart kan hoeden. En als ons hart niet goed is, weet Hij hoe Hij ons moet tuchtigen, enzovoort. En Hij tuchtigde Israël wanneer ze de verkeerde weg op gingen. Maar Hij deed dat niet door hun een koning te geven. Daar koos Hij niet voor.

21

Simsons kracht door de Geest van God

Een andere les die we in het boek zien, is dat God werkt door mensen op wie de Geest rust en door de gaven die de Geest geeft. Er zijn volgens mij, als ik me niet vergis, vier richteren van wie uitdrukkelijk wordt gezegd dat de Geest van de Heere over hen kwam. Simsons heldendaden vonden plaats wanneer de Geest van God over hem kwam. Er staat:

En de Geest van de HEERE begon hem aan te vuren in Mahane-Dan, tussen Zora en Esthaol.

RICHTEREN 13:25

En toen de leeuw hem aanviel, staat er:

Toen werd de Geest van de HEERE vaardig over hem, zodat hij hem uiteenscheurde, zoals men een bokje uiteenscheurt, zonder dat hij iets in zijn hand had. Maar hij vertelde zijn vader en moeder niet wat hij gedaan had.

RICHTEREN 14:6

We stellen ons Simson soms voor als een man met een indrukwekkende lichaamsbouw, met een lichaam zoals dat van een Mister Universe. Maar we weten niet of hij werkelijk een ongewoon sterk lichaam had. Zijn bovennatuurlijke kracht was precies dat: bovennatuurlijk. Die was niet natuurlijk. Hij kan een gewone, onopvallende lichaamsbouw hebben gehad, maar wanneer de Geest van God over hem kwam, deed hij dingen die anders niet gedaan konden worden.

Demonen kunnen mensen ook dat soort kracht geven. Denk aan de man tussen de graven die ketenen brak. Er wordt ons niet verteld dat hij buitengewoon gespierd was. Het waren niet zijn spieren die de ketenen braken; het was de demon. Zo kan ook

iemand die vervuld is met de Geest van God dat soort kracht hebben, als God die aan hem geeft. We kennen niet veel gevallen waarin de Geest Zich op die specifieke manier uitte, maar dat was een gave van de Geest die God aan Simson gaf.

Als je naar hem keek, kon je het niet zien. Denk eraan, de Filistijnen stonden voor een raadsel. Waar haalde hij zijn kracht vandaan? Ze moesten Delila inhuren om te proberen te achterhalen wat het geheim was. Als die man eruitzag als de Incredible Hulk, zou niemand ernaar hoeven raden. Niemand zou zeggen: ‘Wat is hier het mysterie? Hoe komt het dat hij zo sterk is?’ Je zou kunnen zeggen: ‘Kijk gewoon naar die man. Het is overduidelijk.’ Naar alle waarschijnlijkheid zag hij er veel gewoner uit, en had hij niet per se van die enorme, indrukwekkende spieren zoals wij ons die misschien voorstellen. Hij is niet zoals Hercules, maar hij is een man over wie de Geest van God komt, en hij doet bovennatuurlijke dingen. Zijn krachttoeren waren bovennatuurlijk. Het maakt niet uit hoe sterk je bent; je kunt niet met je hand de pilaren van een gebouw omvertrekken. Dit was Gods kracht. Deze mensen brachten verlossing, niet door kracht of geweld, maar door Gods Geest.

22

Leidinggeven door gaven van de Geest

Zo wil God werken. Hij wil niet in de gemeente werken door een erfelijke hiërarchie van pausen en bisschoppen enzovoort, en mensen die door een of andere opvolgingsregeling in een functie worden aangesteld. Hij wil juist, wanneer Hij dat wil en waar Hij dat wil, die mensen doen opstaan op wie Hij Zijn Geest legt en aan wie Hij de gaven geeft die nodig zijn om de gemeente in hun generatie te leiden. Dan sterven ze, en misschien is er een tijdlang niemand zoals zij, en zal Hij weer iemand anders zoals zij doen opstaan.

God wilde Zijn volk leiden door afzonderlijke mensen over wie de Geest kwam. We noemen hen charismatisch, hoewel we bij charismatisch tegenwoordig helaas denken aan een bepaalde stijl van aanbidding of een bepaald soort gemeente, de charismatische beweging of iets dergelijks. Maar het woord charismatisch komt van

het woord charis, dat genade betekent, en charisma, het langere woord, betekent 'genadegave'. Het is het woord dat Paulus in het Nieuwe Testament gebruikte voor de gaven van de Geest. Hij noemde ze charismata.

Wanneer je zegt dat iemand charismatisch is, betekent dat dat die persoon begaafd is. Ook in de wereld spreekt men over iemand als een charismatische leider of een charismatische spreker. Dan hebben ze het niet over gaven van de Heilige Geest. Ze zeggen alleen: 'Hij is begaafd. Hij heeft iets wat mensen aangrijpt op een manier die ze niet echt kunnen verklaren.' Het is gewoon een gave. In de gemeente is het een gave van de Heilige Geest, en dat is een charisma. Deze mannen en vrouwen, deze richteren, hadden geestelijke gaven. De Heilige Geest kwam over hen, en ze waren charismatisch. Daarom noemen we hen charismatische leiders.

23

Geestelijke gaven en persoonlijk karakter

Maar de andere les die we hieruit leren, de laatste les die ik hierin naar voren wil brengen, is dat charismatische mannen, hoewel ze begaafd zijn, persoonlijk vaak tekortkomingen hebben. Simson is daar een heel goed voorbeeld van, en er zijn veel voorbeelden geweest. Het is verwarrend. Als we in Simsons tijd leefden, zouden we inderdaad verward zijn. We zouden zeggen: 'Waarom gebruikt God deze man terwijl hij onzedelijk leeft, zich niet houdt aan de voorwaarden van zijn nazireeërgelofte en gewoon een roekeloos, goddeloos leven lijkt te leiden, terwijl de Geest van God toch over hem komt?'

Ik kan je niet vertellen waarom dat zo is. God werkt zeker het liefst door godvruchtige mensen. Wanneer de Bijbel zegt dat er oudsten in de gemeente moeten worden aangesteld, hebben de vereisten te maken met hun persoonlijke godsvrucht en karakter en goede reputatie enzovoort. Het is duidelijk Gods verlangen dat godvruchtige, rechtvaardige mensen de gemeente leiden. Vermoedelijk zou Hij het liefst willen dat mensen niet alleen charisma hebben, maar ook karakter. Dat ze niet alleen begaafd zijn in de Geest, maar ook de vrucht van de Geest hebben, dat ze geestelijke mensen zijn.

Maar wat dit ons vertelt, is dat iemand een charisma kan hebben zonder een geestelijk mens te zijn. Simson was niet geestelijk; hij was vleeselijk. Maar Gods Geest kwam op hem met een gave van kracht om hem te gebruiken. Waarom God dit doet, wordt ons nergens verteld. Het is raadselachtig, want zelfs mensen die ik persoonlijk ken, hebben verbazingwekkende geestelijke gaven gehad. Soms konden ze zieken genezen. Soms konden ze het Evangelie met zo veel kracht prediken dat het voor zondaars bijna onmogelijk was om er geen gehoor aan te geven. Mensen hebben verbazingwekkende gaven gehad. Toch zijn sommigen van deze mensen werkelijk nooit geheiligd geworden.

Ik herinner me dat ik met een gemeenschappelijke vriend sprak over iemand die wij allebei kenden, een derde man, die destijds een heel bekende christelijke leider in de Jezusbeweging was.

Ik herinner me dat ik zei dat die persoon voor mij een raadsel was, omdat ik nog nooit iemand had gezien op wie de kracht van de Geest zo sterk rustte en die toch nooit geheiligd werd, nooit echt heiliger werd. Zo hoort het niet te zijn. Maar je zou kunnen denken dat God, omdat het niet zo hoort te zijn, er eenvoudig van zou kunnen afzien Zijn Geest te leggen op iemand die dat niet waardig is. En misschien is het feit dat Hij dat af en toe toch doet eenvoudig een manier om ons eraan te herinneren dat de gaven van de Geest uit genade zijn.

Zijn verlangen en Zijn eis aan mensen die de Geest hebben, is dat ze een geestelijk leven leiden. Maar als ze dat niet doen, betekent dat niet noodzakelijk dat Hij hen niet gebruikt. En zo zien we dat eigenlijk alle mannen in de Bijbel, zelfs de apostelen, geestelijke gaven hadden, maar ook tekortkomingen. Heel weinig van hen hadden de tekortkomingen die Simson had, maar we zien dat het een tijd van betrekkelijk grote geestelijke duisternis en morele duisternis in het volk was. En sommige leiders lijken in dat opzicht kinderen van hun tijd te zijn. En toch gebruikte God hen.

God kan gaven geven aan mensen die er niet voor in aanmerking komen, zouden we kunnen zeggen. Hij gaf Zijn Geest soms zelfs kortstondig aan mensen zoals koning Saul toen die David vervolgde, of Bileam of iemand dergelijks. En Jezus zei:

Velen zullen op die dag tegen Mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam demonen uitgedreven, en in Uw Naam veel krachten gedaan? Dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; ga weg van Mij, u die de wetteloosheid werkt!

MATTHEÛS 7:22-23

Mensen die niet eens behouden waren, maar door wie blijkbaar toch krachtige gaven openbaar werden.

Maar Jezus zei natuurlijk — niet in die passage:

Niet ieder die tegen Mij zegt: Heere, Heere, zal binnengaan in het Koninkrijk der hemelen, maar wie de wil doet van Mijn Vader, Die in de hemelen is.

MATTHEÛS 7:21

Een geestelijk leven leiden is dus vereist. Maar als iemand dat niet doet, zelfs als die niet behouden is, kan God hem een gave geven. God kan doen wat Hij wil. En soms weten we gewoon niet waarom Hij de keuzes maakt die Hij maakt, maar dat is wat Hij in sommige van deze gevallen in het boek Richteren heeft gedaan.

We gaan het eerste hoofdstuk behandelen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Ruth 1:1

- Richteren 18:31
- Richteren 20:27
- Richteren 17:6
- Richteren 18:1
- Richteren 19:1
- Richteren 21:25
- Richteren 1:21
- Richteren 18:30
- 1 Samuel 8:7
- Richteren 4:4-5
- Johannes 8:7
- Richteren 1:1
- Richteren 2:6-7
- Richteren 3:31
- Lukas 17:4
- Mattheüs 16:24
- 2 Korinthe 3:17
- Richteren 13:25
- Richteren 14:6
- Mattheüs 7:22-23
- Mattheüs 7:21

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.